

Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi / Journal of Ottoman Legacy Studies

ISSN 2148-5704

www.osmanlimirasi.net

osmanlimirasi@gmail.com

Cilt 7, Sayı 19, Kasım 2020 / Volume 7, Issue 19, November 2020

**ŞEBBENDERZADE FİLİBELİ AHMED HİLMİ'NİN KALEMİNDEN
"SİYONİZM" VE "SİYONİST SİYASETİ"
"Zionism" and "Zionist Politics" from the Pen of Sehbenderzade Filibeli
Ahmed Hilmi**

Makale Türü/Article Types : Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi/Received Date : 04.06.2020
Kabul Tarihi/Accepted Date : 11.11.2020
Sayfa/Pages : 735-745
DOI Numarası/DOI Number : <http://dx.doi.org/10.17822/omad.2020.178>

Vedat KANAT

(Dr. Öğr. Üyesi), Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Adana / Türkiye, e-mail: vedatkanat@hotmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6529-9491>

Şeyda ÖZÇELİK

(Dr.), Adana / Türkiye, e-mail: seydaozelik@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9421-4568>

Atıf/Citation

Kanat, Vedat-Özçelik, Şeyda, "Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi'nin Kaleminden 'Siyonizm' ve 'Siyonist Siyaseti'", *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 7/19, 2020, s. 735-745.

Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi (OMAD), Cilt 7, Sayı 19, Kasım 2020.

Journal of Ottoman Legacy Studies (JOLS), Volume 7, Issue 19, November 2020.

ISSN: 2148-5704

ŞEBBENDERZADE FİLİBELİ AHMED HİLMİ’NİN KALEMİNDEN “SİYONİZM” VE “SİYONİST SİYASETİ”

“Zionism” and “Zionist Politics” from the Pen of Sehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi

Vedat KANAT, Şeyda ÖZÇELİK

Öz: XIX. yüzyılın sonlarında konuşulmaya başlayan Siyonizm’in amacı, Yahudilere ait bir toprak parçası elde etmektir. Bu yönüyle de inançtan ayrılarak politik bir zeminde konumlanmıştır. Siyasi bir kavram olarak Siyonizm her ülkede olduğu gibi Osmanlı Devleti’nde de çokça tartışılmaya başlanmış, Meşrutiyet ile birlikte Osmanlı düşünürleri ve siyasetleri arasında önemli bir gündem meydana getirmiştir. Bu konuda fikirlerini ortaya koyan düşünürlerden biri de Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi’dir. Osmanlı’nın son dönemlerinde yaşamış bir düşünür olan Ahmed Hilmi, Meşrutiyet sürecinde yayımladığı *Hikmet* gazetesinde Siyonizm konusunda yazılara yer vererek düşüncelerini dile getirmiştir. Siyasetten felsefeye farklı pek çok konunun yer verildiği bu gazetede, Ahmed Hilmi’nin kaleme aldığı onlarca makale arasında Siyonizm konusu önemli bir yer tutmuştur. Ahmed Hilmi, gazetenin 5. ile 22. sayıları arasında Siyonizm ve Siyonistlerle ilgili yazılar yazarak okurlarını bilgilendirmeye ve bu konudaki tehlikelere karşı uyarmaya çalışmıştır. Çalışmamızda genel anlamda Ahmed Hilmi’nin içinde bulunduğu politik ortamda Siyonizm’e karşı tepkiler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bunun yanında dönem aydınlarının önemli bir temsilcisi olarak Ahmed Hilmi’nin Siyonist siyasetiyle ilgili düşüncelerine yer verilerek, bu isim üzerinden Siyonizm’in genel tablosu ortaya konmuştur. Ahmed Hilmi’nin baktığı pencereden Siyonist siyasetinin belirli bir dönem için kullanmış olduğu siyasi, sosyal ve ekonomik yöntemler izah edilmiştir.

Anahtar Kavramlar: Ahmed Hilmi, *Hikmet*, Siyonizm, Siyonist Siyaset

Abstract: The aim of Zionism, which began to be spoken at the end of the 19th century, was to obtain a piece of land belonging to the Jews. With this aspect, it separated from belief and located on a political basis. As a political concept, Zionism begun to be discussed in the Ottoman Empire as in every country, and created an important agenda among the Ottoman thinkers and politicians with Constitutional period. One of the thinkers who put forward his ideas on this subject was Sehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi. Ahmed Hilmi, a thinker who lived in the last period of the Ottoman Empire, expressed his thoughts on Zionism in his newspaper, *Hikmet*, published during the constitutional period. The issue of Zionism took an important place among dozens of the articles written by Ahmed Hilmi in this newspaper, which included many different topics from politics to philosophy. Between the 5th and 22nd issues of the newspaper, Ahmed Hilmi tried to inform his readers and warn against Zionism and Zionists. In the study, the reactions against Zionism have been tried to be evaluated in the political environment in which Ahmed Hilmi was. Besides, the general picture of Zionism has been put forward through this name by giving place to Ahmed Hilmi’s thoughts on Zionist politics, as an important representative of the intellectuals of the period. The political, social and economic methods used by Zionist politics for a certain period have been explained from the point of view of Ahmed Hilmi.

Keywords: Ahmed Hilmi, *Hikmet*, Zionism, Zionist Politics

Giriş

Günümüzde Bulgaristan sınırları içinde yer alan Filibe’de (Plovdiv) 1865’te doğan Ahmed Hilmi, II. Meşrutiyet Dönemi’nin önemli aydınlarından biri olarak kabul edilmektedir. Babası Şehbender Süleyman Bey ve annesi Şevkiye Hanım’dır. Ahmed Hilmi için Şehbenderzâde unvanının kullanılması, babasının Filibe’de konsolos olmasından

kaynaklanmaktadır.¹ Ahmed Hilmi'nin düşünce dünyasını da gerek aile ortamına gerekse de doğup büyüdüğü Filibe'ye dayandırmak mümkündür. Zira babası siyasi gelişmeleri yakından hisseden bir Osmanlı bürokratu ve yaşadığı yer olan Filibe de kozmopolit ve zengin bir Osmanlı şehriydi. Böylesi bir atmosferin Ahmed Hilmi'nin fikirlerinin inşasını temellendiren etkenlerden biri olduğu söylenebilir.

Ahmed Hilmi, doğduğu Filibe'de başladığı öğrenimine İstanbul'da devam etmiştir. Galatasaray Mekteb-i Sultanisini bitirdikten sonra Posta ve Telgraf Nezaretinde ardından da Düyûn-ı Umûmiye Nezaretinde çalışmış, bu süreçte 1897'de görevli olarak gittiği Beyrut'ta Jön Türklerle tanışıp Mısır'a kaçmıştır. Oradayken bir taraftan İttihat ve Terakki Cemiyeti için çalışmış, bir taraftan da *Çaylak* adında bir mizah dergisi çıkarmıştır. Ancak İstanbul'a döndüğünde muhalifliğinden dolayı tutuklanarak Fizan'a sürülmüştür (1901). Fizan'da sürgündeyken tasavvufa ilgi duymaya başlamış ve Ârussiye tarikatına dahil olmuştur. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul'a dönerek Dârülfünunda felsefe okutmuş ve Cemiyet-i Tedrisiyye-i İslâmiyye üyeliğinde bulunmuştur. Bu sırada *İttihad-ı İslam* adında haftalık bir gazete çıkarmış ancak kısa bir yayın süresinin ardından gazete tekrar kapanmıştır. Bunun ardından *İkdam*, *Şehbâl*, *Yeni Tasvir-i Efkâr* ve *Sırat-ı Müstâkim* gibi gazetelerde siyasi ve felsefi yazılar yazmaya başlamıştır. 21 Nisan 1910 tarihinde de onun yayın tarihinde önemli bir yer tutan *Hikmet* gazetesini haftalık olarak çıkarmaya başlamıştır. 26 Ağustos 1911 tarihinden itibaren *Millet ile Musâhabe* adında yeni bir derginin yayımına başlarken, *Hikmet* gazetesini de günlük hâle getirmiştir. Bu yayınlarda kendi adıyla yazdığı yazıların yanı sıra tasavvufi yazılarında Şeyh Mihrîdin Ârusi; mizahi yazılarında Coşkun Kalender, Kalender Gedâ; millî ve hamasi şiirlerinde de Özdemir gibi takma isimler kullanmıştır. Ayrıca kimi yazılarında isminin baş harflerinden oluşan rumuzları (A.H. veya F.A.H) kullanmıştır.²

İlk tanıştığı zamanlarda İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni destekleyen Ahmed Hilmi, II. Meşrutiyet'ten sonra cemiyetin yanlış faaliyetlerini eleştirmekten geri kalmamış, bu nedenle çıkardığı gazete ve dergiler de sık sık kapatılmıştır. Mücadeleden yılmayıp eleştirilere devam etmesiyle önce Kastamonu'ya ardından da Bursa'ya sürülen Ahmed Hilmi, 30 Ekim 1914'te İstanbul'da vefat etmiştir. Siyasetin yanı sıra kelâm, felsefe, tasavvuf ve tarihle de ilgilenen Ahmed Hilmi, birçok şiir, roman ve tiyatro eseri kaleme almıştır. Yazılarında genel olarak Batı taklitçiliğine karşı çıkmış ve Tanzimat'la başlayan Osmanlı modernleşme hareketinin geleneksel kalması gereken yönleri üzerinde durmuştur.³

Ahmed Hilmi'nin düşüncelerini açık bir şekilde yansıttığı en önemli eserlerinden biri de *Hikmet* gazetesidir. Ahmed Hilmi'ye ait bu isimle çıkarılan iki gazete bulunmaktadır. Biri, günlük olarak yayımlanmış olan *Hikmet* gazetesidir. Bu gazete aynı isimle, 9-23 Eylül 1911 tarihleri arasında on dört sayı yayımlandıktan sonra ara verilmiş ve 1 Ağustos 1912 ile 23 Ocak 1913 tarihleri arasında yeniden yayımlanmıştır. Çalışmamızda ele alınan gazete ise haftalık olarak yayımlanan *Hikmet* gazetesidir. Bu konu hakkındaki bazı kaynaklarda günlük *Hikmet* ile haftalık *Hikmet* gazetesinin karıştırıldığı görülmektedir.⁴

Haftalık olarak yayımlanan *Hikmet* gazetesi, 21 Nisan 1910 ile 28 Eylül 1912 tarihleri arasında aralıklı olarak toplam 77 sayı çıkmıştır. Gazetede, şekilsel olarak sülüs yazı türüyle yazılmış *Hikmet* ibaresi ve altında da bir tarafta i'tisam ayetinden nakledilen "Va'tesimû velâ teferrakû" yazısı diğer tarafta da "İttihâd Hayattır, Tefrika Memattır" yazısı bulunmaktadır. Bu yazıların sağ tarafında ise gazetenin Ahmed Hilmi'ye ait olduğunu belirten "Sahib-i İmtiyâzı: Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi" kaydı bulunmaktadır. Gazete, 29. sayıya kadar farklı matbaalarda basılmış ancak Ahmed Hilmi'nin Hikmet Matbaası'nı kurmasıyla (3 Kasım 1910)

¹ Abdullah Uçman, "Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi", *İslam Ansiklopedisi*, C. XXXVIII, TDV Yay., İstanbul 2010, s. 424.

² A. Uçman, *agm.*, s. 424.

³ A. Uçman, *agm.*, s. 424.

⁴ Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, *Hikmet Yazıları*, hzl. Ahmet Koçak, İnsan Yay., İstanbul 2009, s. 56.

birlikte artık burada basılmaya başlamıştır.⁵ Temel amacı "intibâh-ı İslam"a katkıda bulunmak olan *Hikmet* gazetesi, yaşanan olaylar karşısında kayıtsız kalmamaya, çözümler sunmaya, halkı dinî, ilmî, tarihî ve tasavvufî konularda aydınlatmaya yönelik yayınlar yapmıştır. Toplum da kısa sürede bu yayınlara olumlu tepkiler vererek, memnuniyetlerini mektuplarıyla ifade etmeye çalışmıştır.⁶

Çalışmamızda Ahmed Hilmi'nin bu gazetede kaleme aldığı Siyonizm ve Siyonist siyaseti konusundaki düşünceleri incelenmiştir. Ahmed Hilmi'nin yayın ve düşünce hayatında önemli bir yer tutmuş olan Siyonizm, uzun bir dönem Osmanlı'nın gündeminde kalmış ve toplum, bu konuda bilgilendirilmeye çalışılmıştır.

Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi ve Siyonizm

XIX. yüzyılın son çeyreğinde siyasal ve ideolojik bir hareket olarak ortaya çıkmış olan Siyonizm, "Siyon" kelimesinden türemiştir. Kudüs'teki tepelerden birinin adı olan Siyon, ilk zamanlar sadece Kudüs'ü işaret ederken daha sonraki dönemde tüm Filistin'i ve en sonunda da İsrail'i ve Yahudi toplumunu tanımlamak için kullanılmıştır.⁷ Bu kavram, Yahudi halkının günün birinde kendi toprağına -Eretz İsrail (İsrail Diyarı)- dönme yönündeki özlemini hatırlatmakla beraber, bu halkın kutsal denilen topraklara yerleştirilmesini de hedeflemiştir.

XIX. yüzyılın sonlarına doğru yaşanan olaylar Siyonizm, düşüncesinin pratiğe geçmesine âdeta imkân sağlamıştır. 1789 yılında gerçekleşen Fransız Devrimi ile imparatorluklar yerine ulus devletlerin kurulması düşüncesi belirlemeye başlamıştır. Bu düşünce, Avrupa ulusları arasında hareketlenmelere neden olmuş ve özellikle Avrupa'da dağınık hâlde yaşayan Yahudiler için de Filistin'de bir Yahudi devletinin kurulması fikrinin önünü açmıştır. Yahudiler arasında giderek yaygınlaşan bu fikir, siyasal bir hareketin ortaya çıkmasına da zemin hazırlamıştır.⁸

Siyonizm hareketinin oluşmasında ve hedefine ulaşmasında Rothschild ve Montefiore gibi pek çok kişi ve ailenin önemli katkısı olmuştur.⁹ Siyonizm kavramının oluşmasında ise en büyük pay Theodor Herzl'e aittir. Herzl, Siyonizm'in ilk defa politik bir biçim kazanmasında önemli rol oynamış ve geniş çaplı bir harekete dönüşmesini sağlamıştır. 1896 yılında Viyana'da Siyonistler tarafından lider ilan edilen Herzl, hiç vakit kaybetmeden 1897 yılında Dünya Siyonist Örgütü'nü (World Zionist Organization) kurmuş ve aynı yılın ağustos ayında da İsviçre'nin Basel kentinde bu teşkilatın ilk kongresini düzenlemiştir.¹⁰ Başkan seçildiği bu kongreyle, Siyonizm'i belirli amaçlara sahip siyasi bir harekete dönüştürmüştür.

Herzl, belirlenen amaçlarına ulaşabilmek için pek çok ülkenin yetkilileriyle görüşme fırsatı bulmuştur. Zira tasarladıkları devleti kurduktan sonra da destek almalı ve güvenlikleri, Avrupalı devletlerce teminat altına alınmalıydı. Projesine destek sağlamak amacıyla 1898 yılında İstanbul'a gelen Herzl'in padişahla görüşme talebi, ancak 1901 Mayıs'ında kabul edilmiştir. Yıllarca beklediği bu görüşme sırasında II. Abdülhamid, onu Yahudi toplumunun bir lideri gibi ağırlamıştır. Herzl, projesini gerçekleştirmeye karşılık devletin dış borcunu ödeme teklifinde bulunmuşsa da Sultan'dan olumlu bir cevap alamamıştır.¹¹

Siyonist hareket, padişahın istediğini alamamasına rağmen, tasarladığı planı gerçekleştirmek amacıyla çalışmalarına devam etmiştir. İttihat ve Terakki'nin meşruti yönetimi Siyonistler için yeni bir fırsat doğurmuştur. Siyonistlere göre iktidarın bir kişi elinde

⁵ Ş. F. Ahmed Hilmi, *Hikmet Yazıları*, s. 63-64.

⁶ Ş. F. Ahmed Hilmi, *Hikmet Yazıları*, s. 68-72.

⁷ Klaus J. Herrmann, "Siyasal Siyonizm ve Antisemitizm Üzerine Tarihsel Perspektifler", çev. Ataöv Türkçay, *Siyonizm ve Irkçılık*, Ankara Ü. Siyasal Bilimler Fakültesi Yay., Ankara 1982, s. 221.

⁸ Alan Taylor, *İsrail'in Doğuşu: 1897-1947 Siyonist Diplomasinin Analizi*, Pınar Yay., İstanbul 2001, s. 19.

⁹ Rothschild Ailesinin, Filistin meselesindeki rolü için bk. Sezai Balcı-Mustafa Balcıoğlu, *Rothschildler ve Osmanlı İmparatorluğu*, Erguvani Yay., Ankara 2017, ss. 209-411.

¹⁰ Yaşar Kutluay, *Siyonizm ve Türkiye*, Pınar Yay., İstanbul 2019, s. 91-92.

¹¹ Mim Kemal Öke, *Siyonizm ve Filistin Sorunu (1800-1923)*, Timaş Yay., İstanbul 2018, ss. 119-124.

olmasındansa, iktidarda bir partinin olması iletişim kurmak açısından daha esnek ve kolay görülmüştür. Partideki insan çokluğu Siyonistler açısından iletişim kanallarını çeşitlendirmiş ve iktidarla iletişim kurabilmeye bir çevre oluşturmuşlardır. Bu dönemde Siyonistler meşruti yönetimin getirisinden de faydalanarak Osmanlı topraklarında kulis faaliyetlerini arttırmış ve Siyonizm'in yayılması için birçok girişimde bulunmuşlardır.¹²

Örneğin Yahudileri kalkındırmak ve eğitmek amacıyla Paris'te kurulan Alyans İsrail (Alliance Israel Universelle / Evrensel Yahudi Birliği), imparatorluk sınırları içerisinde pek çok okul açmış ve Yahudi çocuklarının burada eğitim görmesine imkân sağlamıştır. Öyle ki, 1911 yılında 65 bin Yahudi'nin yaşadığı İstanbul'da Alyans okullarına giden öğrencilerin sayısı 4634 olup, bu rakam okul çağındaki Yahudi çocukların %35'ini oluşturmaktaydı.¹³ Ayrıca bu okullarda Yahudilerin yanı sıra Müslüman ve Türklerin de eğitim aldığı görülmüştür. İddialara göre Alyans İsrail'in asıl amacı; açtığı eğitim kurumlarıyla öğrencilerine Batı düşüncesini aşılamak ve daha sonra bunları siyasi anlamda bir lider hâline getirerek Müslüman coğrafyada bir dejenerasyon oluşturmaktır. Yine Osmanlı topraklarında faaliyetlerini gördüğümüz başka bir Siyonist örgüt de New York'ta kurulmuş olan Bnei Brith (Ahdin Evlatları) örgütüdür. Dünya'daki Yahudilere maddi destek sağlamayı hedefleyen bu örgüt İstanbul, İzmir ve Edirne'de şubeler açmış ve bir takım eğitim faaliyetlerine girişmiştir.¹⁴

Bu yönleriyle, Siyonist tehdit Osmanlı meclisinde de ilk olarak 1909'da Hafız Sait Bey'in girişimiyle konuşulmaya başlanmıştır. Siyonistlerin Filistin'de ve devlete ait diğer yerlerde giriştikleri faaliyetlerin bilgisi gelmeye devam edince 1910-1911 yıllarında bu konu yeniden meclis gündemine taşınmıştır. Filistin'de Siyonistlere yapılan arsa satışları sonrasında Kudüs milletvekilleri Ruhi Halidi Bey, Hafız Said Bey ve eski Nezaret Kaymakamı, yeni Şam mebusu Şükrü el Esali devletin, bu satışlara izin vermesini protesto eden konuşmalar yapmışlardır. Ancak daha sonra bu mebuslar, diğer üyelerce "Siyonizm gibi, boş konuları gündeme getirerek Meclisin değerli zamanını harcamakla" suçlanmış ve konu kapatılmıştır.¹⁵ Bunun sonrasında özellikle 1911'in baharında Siyonizm meselesinin çeşitli boyutlarda tartışıldığı görülmüştür. Bu konuda İttihat Terakki ve muhalefet milletvekilleri arasında yaşanan tartışmalar sırasında muhalefette bulunan Gümülcineli İsmail Hakkı Bey, Siyonizm'in bölgedeki faaliyetlerini arttırdığını ve özellikle Filistin'den Mezopotamya'ya uzanan bir Yahudi devleti kurmayı amaçladığını iddia etmiştir. Meclisteki tartışmalarla eş zamanlı olarak bu konu, Osmanlı basınına da yansımış ve Ebüzziyya Tefik, Celal Nuri, Yunus Nadi ve *İkdam* gazetesi başyazarı Ali Kemal gibi isimler anti-Siyonist bir tavır takınarak Siyonizm ile ilgili yazılar yazmışlardır.¹⁶

Çalışmamızın öznesi konumundaki Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi de bu süreçte yayımladığı *Hikmet* gazetesinde Siyonizm konusunda yazılar kaleme alarak düşüncelerini dile getirmiştir.

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra basındaki sansürün kalkmasıyla birlikte yayın hayatında büyük bir artış gerçekleşmiştir. Özgürlük ortamının oluşmasıyla düşünürler, gazete ve mecmualarla fikirlerini ortaya koymaya başlamışlardır. Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi tarafından yayımlanan "*Hikmet*" gazetesi de bu dönem kendine has özelliğiyle yayın dünyası içinde yerini almıştır. "*Hikmet*" gazetesi, 21 Nisan 1910 (R 8 Nisan 1326 / H 11 Rabûlâhir 1328) ile 28 Eylül 1912 (R 15 Eylül 1328 / H 16 Şevval 1330) tarihleri arasında toplam 77 sayı yayımlanmıştır.¹⁷ Başyazarlığını Ahmed Hilmi'nin yaptığı *Hikmet*'in herhangi bir siyasi

¹² Ali Arslan, *Avrupa'dan Türkiye'ye İkinci Yahudi Göçü*, Truva Yay., İstanbul 2006, s. 118.

¹³ Aron Rodrigue, *Türkiye Yahudilerinin Batılılaşması: Alliance Okulları 1860-1925*, Ayra Yay., Ankara 1997, ss. 145-146.

¹⁴ A. Rodrigue, *age.*, ss. 202-204.

¹⁵ Özlem Tür, "Türkiye ve Filistin 1908-1948: Milliyetçilik, Ulusal Çıkar ve Batılılaşma", *Ankara Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, S. 62-1, 2007, s. 228.

¹⁶ İlber Ortaylı, "Ottomanism and Zionism During the Second Constitutional Period 1908-1915", *The Jews of the Ottoman Empire*, (ed. Avigdor Levy), The Institute of Turkish Studies, Washington 1992, s. 531.

¹⁷ Ş. F. Ahmed Hilmi, *Hikmet Yazıları*, s. 63-64.

görüşün temsilcisi veya aracısı olduğunu söylemek mümkün değildir. Aksine dönemin tüm siyasi fikir ve hareketlerini tahlil ederek faydalı ve zararlı yönlerini inceleyen, felsefeden tarihe pek çok konuda düşünceye yer veren bir özellikte olmuştur. Ahmed Hilmi'nin bu gazetede kaleme aldığı onlarca makale arasında Siyonizm konusu önemli bir yer tutmuştur. *Siyonistlerin Siyaset-i Mahsûsası* başlıklı yazı dizisinde düşüncelerini dile getiren Ahmed Hilmi, gazetenin 5-22 sayılarında Siyonizm ve Siyonistlerle ilgili yazılar kaleme almıştır.

Ahmed Hilmi, Siyonizm konusunu işlediği yazılarının üst başlığında "Enzâr-ı Millete" şeklinde bir ifade kullanmıştır ki bu, millete yapılan bir uyarı anlamına gelmektedir. *Muvazene-i Anasır* başlıklı yazısında Ahmed Hilmi, genel olarak imparatorluk sınırları içerisindeki unsurların bir arada yönetilebilmesi için meşrutiyeti gerekli görmekte ve bu sistemin farklı unsurlar için bir denge oluşturması gerektiğinin altını çizmektedir. Ülkede nüfus itibarıyla çoğunluk olabilecek bir unsur olmadığından tüm unsurları tek bir çatı altında toplayacak genel ve toplumsal bir çatıya ihtiyaç vardır. Bu çatının da toplumsal sağduyuya uygun olmasının gerekli olduğunu düşünen Ahmed Hilmi, özellikle Müslümanların birlikteliği üzerinde durmuştur. Memleketin selameti ve saadeti de bu birlikteliğe bağlı olup, Meşrutiyet'in işleme bu birliktelikle mümkün olabilir. Ne liberal ne muhafazakâr hiçbir Müslüman, böyle bir düşünceye karşı çıkmayacağı gibi memleketin, "Nasyonalizm" düşüncesinden uzak kalabilmesi için Müslüman ittifadını desteklemek zorundadır. Ancak tüm bu düşüncelere rağmen ülkede Müslüman birlikteliği kurulamamış, bunun yerine yöneticiler "Türk Nasyonalizması" ile mücadele etmeye yönelmişlerdir. Zira Müslüman unsurların, nasyonalist siyasete düşmesinden korkuluyordu. Sekiz asır boyunca kardeşlik içinde yaşayan Müslüman unsurları, bu tür ayrılıkçı fikirlerin zarar vereceğini düşünen Ahmed Hilmi, bunu önlemenin tek yolu meşrutiyetten geçtiğini defalarca vurgulamıştır. Adil, özgür ve kanunlara sıkı sıkıya bağlı bir meşruti sistemle, bu tehlike bertaraf edilebilir ve yönetim dengesi güçlendirilebilir. Ahmed Hilmi'ye göre böylesi bir siyaset, tüm Osmanlı'nın hukukla korunmasını temin edeceği gibi, İslamiyet'in yükselmesini de mümkün kılacaktı. Ancak ne yazık ki bu fikirler Siyonistler tarafından boşa çıkarılmıştır. Dolayısıyla herkese düşen görevin sükûnetle işe yeniden başlamak olduğu ifade edilmiştir.¹⁸

Ahmed Hilmi bir sonraki yazısına "*İtmâ' ve İfsad*" başlığını uygun bularak Siyonistlerin kışkırtma ve bozma faaliyetlerine yer vermiştir. Ona göre insanlığın fikirleri iki şekilde değiştirilebilir: birincisi ikna ve güzellikle; ikincisi ise kışkırtma ve fesatlık yoluyla. Birinci yöntem hukuka ve ahlaka uygun olup insanın iradesine bağlıdır. İkinci yöntem ise daha mutlu olma hayaliyle insanları kontrol etmeye dayanmakta ve toplumda genellikle gözü açık, korkusuz, girişimci, hilekâr ve ahlaktan uzak olan insanlarda işe yaramaktadır. Siyonistlerin ülkemizde başarılı bir şekilde uyguladığı yöntemin bu olduğunu savunan Ahmed Hilmi, bu durumu bir örnekle açıklamaktadır. Maddi durumu kötü ancak hırslı olan bir adam düşünün. Bu adamın çocukları olmasına rağmen kendisine ait olmayan eski bir evde yaşamakta ve ayda beş lira para kazanmaktadır. Siyonistler böyle bir adama yaklaşıp nefisini okşayıcı ve kışkırtıcı sözler sarf etmektedir. Daha sonra ona birtakım dünya nimeti tattırılarak, isterse kendisinin de bunlara sahip olabileceği belirtilmektedir. Kısa bir süre sonra da meşru görülen bir unvan altında daha önceki kazancının on katını kazanma imkânı sunarlar. Bu koşullar altında söz konusu adam, kendi hür isteğiyle Siyonistlerin ağına düşerek isteklerini kabul etmek zorunda kalır. Artık bu adam satılmış bir adamdır ve onun tek vazifesi, emredilen görevi yerine getirmek olur. Ahmed Hilmi, Siyonistlerin faaliyetleriyle bu tür insanların arttığını belirtmiş ve günü geldiğinde bunların cinayet işlemekten bile çekinmeyecekleri konusunda okurlarına uyarıda bulunmuştur. Sanat, eğitim ve ticaretin henüz yeterince olgunlaşmadığı ülkemizde, insanların bu tarz rahat ve zengin yaşamlara meyletmelerinin kaçınılmaz olduğunun altını çizmiştir.¹⁹

¹⁸ Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Mahsûsası: Muvâzene-i Anasır", *Hikmet*, Numero 6, (H 23 Şaban 1330 / R 24 Temmuz 1328), 6 Ağustos 1911.

¹⁹ Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Mahsûsası: İtmâ' ve İfsad", *Hikmet*, Numero 8, (H 25 Şaban 1330 / R 26 Temmuz 1328), 8 Ağustos 1911.

Ahmed Hilmi gazetesinin bir sonraki sayısında Siyonistlerin tekelleşmeye yönelik nasıl bir politika izlediklerini açıklamaya çalışmıştır. “Medeniyetin en dehşetli afetlerinden birisi” olarak nitelediği tekelleşmeyi ticaret, sanat ve çeşitli işlerde fazla kazanarak diğerlerine kazandırmamak, küçük sermayeleri işlevsiz kılıp işsiz bırakmak ve rekabeti ortadan kaldırmak şeklinde tanımlamıştır. Ona göre insanlık menfaatini gasp eden bu yöntem, görünüşte medeni ancak özü ve etkisi bakımından vahşi bir silahtır. Ahmed Hilmi, tekelin ve tekelleşmenin daha iyi anlaşılabilmesi için bir celep misalini aktarmıştır. Sermaye sahibi birkaç celep, küçük sermayeli rakiplerini piyasadan kaçırılmış ve tek başlarına piyasanın hâkimi olmuşlardır. Kasabaya satmak için koyun getiren çobanlara sırayla düşük fiyatlar teklif ederek koyunlarını satmak zorunda bırakmışlardır. Daha sonra aldıkları bu koyunları da mümkün olan en yüksek fiyatla kasaplara satmışlardır. Kasaplar da halka aldıkları fiyata göre satarlar. Bu alışverişte en çok zarar eden çoban ve halk olmuş, bütün kâr ise celeplere gitmiştir. İşte celeplerin bu hareketini tekelleşme olarak adlandıran Ahmed Hilmi, Siyonistlerin Osmanlı topraklarında ticari açıdan tecrübesiz Müslümanlara yönelik bu tarz girişimlerde bulduklarını ifade etmiştir. Hükümet eliyle gerçekleştirilen eski toprakların, eski vapurların ve Taksim kışlasının satışlarında bile Siyonist tekelinin parmağını görmek mümkün. Dolayısıyla tekelci Siyonistler, Osmanlı'ya ait banka ve vapur şirketi gibi büyük iktisadi girişimleri kendi tekellerine alarak, Siyonist amaçlarına yönelik kullanmışlardır.²⁰

Ekonomide olduğu gibi siyaset ve yönetim alanında da tekelleşmeyi sağlamaya çalışan Siyonizm'in bu tür faaliyetleri *Siyaset ve İdâre* başlıklı yazıda değerlendirilmiştir. Ahmed Hilmi'ye göre Siyonistlerin en büyük mahareti, tekelleşmeyi siyaset ve yönetime uygulamaları olmuştur. Siyonistler kendilerini tamamen gizlemek ve ileride yönetimini devralacakları işleri ellerinde tutabilmek için Farmasonluğa yönelmiş ve ülkenin her yerinde şubeler açmaya başlamışlardır. Böyle bir organizasyon kurmalarının amacı devlet işlerini ve menfaatlerine yönelik siyaseti yönetebilmek için gizli stratejiler geliştirmek ve daha sonra bunları organizasyon içindeki kişilerce kanuna uygun bir biçimde uygulamaktır. İlk zamanlar başarılı bir şekilde işleyen Farmasonluk, zaman içerisinde iç çatışmalarla ve liyakatsiz insanların organizasyonlarda yer almasıyla sarsılmaya başlamıştır. Ahmed Hilmi, bu kurumun amaçları doğrultusunda çalışan âyan, mebus ve vekillerin olduğunu belirtmiş, bunların alt kademesinde de yine Siyonist emeller için uğraşan komisyoncu, dükkâncı, müteahhit, sarraf, banker ve muallim gibi itibar sahibi Musevilerin, Müslümanların ve Hristiyanların bulunduğunu vurgulamıştır. Bunlar, gizli kuvvetin verdiği kararları uygulamakla mükellefi. Ahmed Hilmi'ye göre bunların birkaç tanesi dışındaki diğerleri, gerçekte ne olduğunun farkında olmayan, zekâsı ve tahsili düşük kişilerdir. Siyonistlerin müthiş yönetme gücü ve zekice planları, büyük servet sahiplerini büyülemiş ve düşünceleriyle birlikte iradelerini ele geçirmişlerdir. Önlerine çıkan pek çok engele karşı aynı anda mücadele eden Siyonistler, ülkeyi yukarıda anlatıldığı hâliyle yönetebilmek için Türklüğe ve Türklere yönelmişlerdir. Nasyonalizmden yararlanarak oluşturdukları süslü nazariyelerle Türklerin kavmiyet duygularını okşamış ve tutarsız düşünceler aracılığıyla, onları yanlış ve yıkıcı bir zemine sevk etmişlerdir. Türklüğü nihayet müşkül bir duruma düşürdükten sonra da faaliyetlerine bir süre ara vermişlerdir.²¹

Ahmed Hilmi, Türklük ve Siyonizm ilişkisine daha kapsamlı yer vermek adına sonraki yazısına *Türklük Vaziyeti ve Muvazene-i Anasır* adını vermiştir. Ancak bunu, *Siyonist Siyaset-i Menhûsesi* yazı dizisi başlığıyla okurlarına sunmuştur. Ona göre Siyonistler, Türk Nasyonalizmini kendi entrikalarını gerçekleştirmek ve Türkleri de bu yönde kullanmak için canlandırmak istemişlerdir. Ahmed Hilmi, eski despotik dönemde olduğu gibi Meşrutiyet sonrası da Osmanlı'da en çok zarar gören unsurun Türkler olduğunu vurgulamıştır. Onun düşüncesine göre, imparatorluk sınırları içinde yer alan Türkleri daha fazla zarara uğratmak ve

²⁰ Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, “Siyonistlerin Siyaset-i Mahsûsası: İnhisâr”, *Hikmet*, Numero 9, (H 26 Şaban 1330 / R 27 Temmuz 1328), 9 Ağustos 1911.

²¹ Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, “Siyonistlerin Siyaset-i Mahsûsası: Siyaset ve İdare”, *Hikmet*, Numero 10, (H 27 Şaban 1330 / R 28 Temmuz 1328), 10 Ağustos 1911.

hatta yok etmek için Siyonistlerin siyasetini uygulamak ve onlar gibi davranmak yeterli olacaktır. Türkler, zaten uzun bir zamandır gerek hastalıklardan ve yoksulluktan ve gerek savaşlardan ağır bir darbe almakta ve binlercesi hayatını kaybetmektedir. Bu yüzden sağlıklı bir siyaset aracılığıyla çalışmaya, kazanmaya ve günden güne biten millilik duygularını canlandırmaya ihtiyaçları vardır. İşte Siyonistler de bu ihtiyacı görmüş ve bu doğrultuda siyaset güderek Türkleri kazanmaya ve emellerine alet etmeye çalışmışlardır.²²

Dört sayı sonra yine Siyonizm konusunda "İtmâ' ve İfsad" başlığıyla yazı kaleme alan Ahmed Hilmi, yazının başında daha önceki makalelerde görülmeyen bir ihtara yer vermiştir. İhtarda, yazı dizisi boyunca Siyonizm konusunda düşüncelerini aktardığı için Musevi vatandaşların rahatsızlık duymamaları için ricada bulunmuş; yalnızca Siyonist emeller güden grubun karşısında olduğunu belirtmiştir. Ahmed Hilmi, Siyonistlerin Gnostik, Bâtini, Mason ve Farmason gibi gizli teşkilatlardan olduğunu belirterek, Masonluk perdesi altında "İtmâ' ve İfsad usûlü" ile insanları kışkırttıklarını ve yoldan çıkardıklarını iddia etmiştir. Müteşebbis, cesaret sahibi gençler, Siyonistlerin en çok aradığı tiplerdir. Bunları tuzağa düşürmek için türlü oyunlar sergileyen Siyonistler, dünyevi zevklerle ve parlak sözlerle onları büyülemeye çalışmaktadırlar. Üstüne bir de hak etmedikleri bir mevki ve zenginlik sunulunca, gençler büyülenip anlama yetilerini kaybederler. Ancak sunulan bunca fırsatlara karşılık olarak kendilerinden itaat etmeleri gerektiğini de bilirler. Ahmed Hilmi, bu hâliyle pek çok gencin Siyonistlerin tuzağına düştüğünü ifade etmiştir. Bu oyuna kananların şaşaalı yaşamları, yeni taraftarlar için hem bir propaganda özelliği taşımakta hem de gençler arasında ihtiras ve hasetlik duygularının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Memleket, meşrutiyet nedeniyle kanaatkâr ve fedakâr duygulara sahip bireylere ev sahipliği yapmak yerine, ihtiras ve fesatlığa maruz kalmıştır. Bu durumun mülkiyeden ilmiyeye, ordudan basına ve hatta esnaflara kadar her yere yayıldığını belirten Ahmed Hilmi, Siyonistlerin bu tarz-ı siyasetini yedi başlı bir ejderhaya benzetmiştir. Millî birlik ve beraberlik olmasaydı, bu yedi başlı ejderhanın ihtiras yüzünden tüm milleti yutacağını ve tüm kazanımlarla birlikte vatani yok edeceğini belirtmiştir.²³

Sonraki yazısında Ahmed Hilmi, milletin ve memleketin maruz kaldığı "Göz Boyaması, Süsleme ve Efkâr-ı Milliyeyi İğfal ve İşgal" konusunu ele almıştır. Göz boyama, süsleme ve avutma siyasetinin tüm milleti cezbettiğini ve devletin hangi kademesine bakılırsa aleni bir biçimde görüleceğini ileri sürmüştür. Eğitim alanına bakılacak olursa henüz ilkokul eğitimini gerektiği gibi verememesine rağmen lise düzeyinde okullar açan bir anlayış görülmektedir. Bu anlayış, avuç dolusu paralar harcayarak Avrupa'ya öğrenci göndermekte ve farklı programlar eşliğinde pek çok ders açmaktadır. Aynı tabloyu iç işlerinde de görmek mümkün. Bir taraftan konferans veren valiler, "yıkınız, yakarız, dünyayı alt üst ederiz" şeklinde nutuk atan konferansçılar belirlemekte; diğer taraftan da okul çocuklarına asker kıyafeti giydirilerek marşlar okutulmakta ve kitapsız kütüphaneler, yetersiz tiyatro kulüpleri gibi göz boyayan entelektüel faaliyet alanları açılmaktadır. Benzer durumun bayındırlık işlerinde de olduğunu ifade eden Ahmed Hilmi, burada da fazla paralara ihale edilen yollara, bir türlü işletilemeyen elektrik tramvaylarına ve vaatlerle sınırlı kalan köprü ve limanlara dikkat çekmektedir. Ona göre, tüm bu parlatma ve süsleme işleri ve bunların mucitleri, millî beraberliğin tezahürata ihtiyaç duyduğu zamanlarda görülmektedir. Süsleme siyasetinin en etkili olduğu alan ise basım ve yayın işlerinin olduğu alan olmuştur. Bir zamanlar gazeteler, saraya olan sadakatini göstermek için akla sığmayan söylemler geliştirerek gerek içeride ve gerek dışarıda her şeyin iyi gittiğini bildiren yayınlar yapmışlardı. Örneğin Yemen'de, binlerce vatan evladı ilaç ve doktor eksikliğinden telef olurken bahsi geçen gazeteler, askerinin mükemmel bir durumda olduğunu ve sıhhatlerinin yerinde olduğunu yazmıştır. Dolayısıyla göz boyama siyaseti aracılığıyla milletin vatana yönelik duyguları okşanmış ve pek çok konuda aldatılmışlardır. Ahmed Hilmi, bu

²² Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Menhûsesi: Türklük Vaziyeti ve Muvazene-i Anasır", *Hikmet*, Numero 11, (H 28 Şaban 1330 / R 29 Temmuz 1328), 11 Ağustos 1911.

²³ Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Menhûsesi: İfsâd ve İtmâ", *Hikmet*, Numero 14, (H 1 Ramazan 1330 / R 1 Ağustos 1328), 14 Ağustos 1911.

siyasetin Avrupa'ya karşı bile kullanılmak istendiğini belirterek, büyük devletlere "mavi boncuk" dağıtıldığını ifade etmiştir. Bu siyaset, kim tarafından yönetilirse yönetilsin milletin dikkatli olması gerektiğini ve özellikle verilen vaatlere kanmaması gerektiğini vurgulamıştır.²⁴

Ahmed Hilmi'nin Siyonist siyaseti hakkındaki bir diğer yazısı "Tehdid ve Esâfil-i Beşeriyeti İstihdam" başlığını taşımaktadır. Bu yazıda, Siyonistlerin yararlanmış olduğu toplumun zararlı unsurlarına dikkat çekmiş ve bunların büyük bir tehdit oluşturduğunun altını çizmiştir. İnsanlığın "rüsûbat-ı sefile"si olarak adlandırdığı bu grup, serserilerden, külhanbeylerinden ve aptallar gibi toplumun tortularından meydana gelmiştir. Bunlar, kanunlardan ve cezalardan korkmadığı için hapisaneleri âdeta birer imaret gibi görmüşlerdir. Toplumun adap, haysiyet, ahlak ve fazilet dediği değerleri önemsemeksizin, pek çok edepsizliğe ve çirkin şeylere meylederek alışkanlık hâline getirmişlerdir. Bunların sayılarının zannedildiğinden daha fazla olduğunu bildiren Ahmed Hilmi, memleketimizde de hatırı sayılır bir miktarda bulunduğunu ileri sürmüştür. "Apaş" olarak adlandırdığı toplumun bu en alt tabakası, Doğu'nun büyük şehirlerinde çok daha fazla bulunmaktadır. Apaşların sadece fakir ve işsizlerin arasından çıktığını düşünmek büyük bir yanılıdır, aksine düşünür sınıfına bile dâhil olup farklı sanatlarla ilgileniyor gibi görünebilirler. Dükkânı olmayan esnaftan, gazetesi çıkmayan imtiyaz sahibine kadar pek çok türden apaş vardır. Memleketin zabitasının, polisinin kolaylıkla ele geçirebildiği hırsız, yankesici ve sarhoş gibi apaşların yanı sıra; kanunların ve adaletin dışına çıkmadan toplumda yaşayan apaşlar da bulunmaktadır. Polis, bunları bilmesine rağmen kanun dışına çıkmadıkları için müdahale edememektedir. İnsanlık tarihi ve özellikle devrim tarihleri incelendiğinde, bu grubun devrimlerde ve ihtilallerde oynadığı rol gözden kaçmamaktadır. Tarih boyunca gösterilerde, karışıklıklarda ve şehir ihtilallerinde en büyük katkı, fedakârlık gösteren apaşların olmuştur. Gizli teşkilatlar, tehditlerini ve emellerini kendilerine alet ettikleri bu apaş sınıfı üzerinden gerçekleştirmişlerdir. Bunları hafiyelik, muhafızlık ve tetikçilik gibi hizmetlerde istihdam ettikleri görülmüştür. Kendilerini besleyen ve idare edenlere karşı büyük bir itaat ve sadakat gösteren apaşların, istihdam edildikleri görevde başarılı olmaları hayati bir öneme sahiptir. Zira hizmet ettikleri kişilerin başarısızlığı, kendi başarısızlıkları anlamına geleceğinden görevlerini ciddiyetle sürdürerek büyük gayret gösterirler. Ahmed Hilmi'ye göre bunlar, seçilmiş birkaç apaş tarafından gizliden yönetilmekteydi. Bu hâliyle de memleket sınırları içinde gizliliği kullanan bir teşkilat olan Siyonizm'e benzemekle beraber, apaşların önemli bir kısmı Siyonistlere hizmet etmekteydi.²⁵

Ahmed Hilmi'nin *Hikmet* gazetesinde Siyonizm ve Siyonist siyaset hakkındaki son yazısı "Bir İstitrâd" başlığını taşımaktadır. Yazar, daha önce Siyonistlerin tekelleşme süreçleri hakkında yazdığını hatırlatarak bu defa da bunların taahhüt ve iltizamı bir örnekle nasıl suiistimal ettiklerini açıklamaya çalışmıştır. İstanbul'da topçu, itfaiye ve süvari alaylarında bulunan hayvanlar için 900.000 kıyye (okka) arpanın ihalesi yapılmış ve ihaleyi arkasında biri Alman diğeri Avusturyalı iki Musevi bulunan bir yerli tüccar almıştır. Ahmed Hilmi, bu iki Musevi tüccarın da Siyonist olduğundan kesinlikle emindir. Bunların tedarik etmiş olduğu arpa, verdikleri numuneye uyuşmamakla birlikte bu alandaki uzmanlar da söz konusu arpanın hayvanlara yedirilmeyecek kadar adi olduğu kanısındadır. Bu yüzden de ağustosun birinden bu yana vermiş oldukları arpa, geri çevrilmiştir. Dolayısıyla bu iki simsar, arpanın reddedileceğini önceden bilselerdi elbette böyle bir arpa satın almaz ve zarara girmezlerdi. Ancak bunlar, verdikleri arpanın kabul edileceğinden eminelirdi. Ahmed Hilmi, eğer simsarlar iki bürokrata kâr vermiş olsalardı, arparalarının uzman engelini takılmayacağını ve ne kadar kötü olursa olsun arparaların zorla kabul edileceğini belirtmiştir. Benzer şekilde geçen sene orduya verilen taklit boyalı kumaşlar da uzman kimyagerin raporuna göre boyası sahte olduğu anlaşılacak geri çevrilmişti. Fakat bu işin de Musevi olan müteahhidi, ilgili daireden aldığı numune raporunun

²⁴ Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Menhûsesi: Göz Boyaması, Süsleme ve Efkâr-ı Milliyeyi İğfal ve İşgal", *Hikmet*, Numero 19, (H 6 Ramazan 1330 / R 6 Ağustos 1328), 19 Ağustos 1911.

²⁵ Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Menhûsesi: Tehdid ve Esâfil-i Beşeriyeti İstihdam", *Hikmet*, Numero 21, (H 8 Ramazan 1330 / R 8 Ağustos 1328), 21 Ağustos 1911.

sonucunda çürük ve soluk kumaşlar kabul edilmişti. Ortada nasıl bir oyunun oynandığı ve numunenin nereden alındığı gizemini hâlâ korumaktadır. Dolayısıyla Ahmed Hilmi, nereye göz atılırsa bütün işlerin altında aynı parmağın görüleceğinden emindir. Bunlara benzer hayret edecek pek çok şey dönüyordur ancak kimse fark edemediği için aynı şekilde işliyordur. Yazarın, *Hikmet* gazetesindeki makalesinde Siyonistler için sarf ettiği son söz: "Bu adamlar için bize: 'Küre-i arzı ikiye yardılar.' dense yine taaccüb etmeyiz. Bunlar dehşetli adamlardır." olmuştur.²⁶

Sonuç

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaşamış bir düşünür olan Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi, pek çok bilim dalının yanı sıra önemli düşünce akımlarıyla da yakından ilgilenmiş ve fikirlerini çoğu zaman yazıya dökmüştür. Çalışmamıza konu olan *Hikmet* yazıları, yazarın yaşadığı dönemde toplumda ve siyasette gündeme gelmiş konuları kapsamaktadır. Öte taraftan Fransız İhtilali ile oluşan milliyetçilik düşüncesinden hareketle Siyonizm akımı doğmuş ve önce Avrupa'ya daha sonra da Osmanlı Devleti'ne sızmaya başlamıştır. Siyonistlerin amaçlarına yönelik uyguladıkları politikaların görülmesiyle birlikte bir rahatsızlık hissedilmiş ve bu durum, meclisten sokağa yayılmıştır. Ahmed Hilmi'nin Siyonizm konusundaki yazıları böyle bir süreçte ortaya çıkmıştır.

Ahmed Hilmi, Osmanlı Devleti'nde yaşayan unsurların Müslümanlık çatısı altında toplanmaları hâlinde hiçbir ayrılıkçı fikrin bu çatıya zarar veremeyeceğini savunmuştur. Bu, aynı zamanda milliyetçilik fikrine karşı da bir kalkan oluşturacak ve ayrışmayı önleyecektir. Ancak Siyonizm'in bu çabayı da boşa çıkardığını ileri sürmüştür. İnsanlara maddi ihtiyaçlar üzerinden yaklaşan Siyonizm, taraftar kazanma konusunda herhangi bir sıkıntı yaşamamıştır. Zira Osmanlı toplumu, içerisinde pek çok yoksul ve bu yoksulluktan kurtulmaya çalışan hırslı insanları barındırmaktadır. Bu taraftarlarını ekonomik olarak desteklemek için Siyonistler, önemli miktarda zenginlik elde etmeye çalışmışlardır. Ticari hayat içerisinde tekelleşme, başvuru en kârlı zenginleşme yöntemi olmuştur. Dolayısıyla Siyonizm'in bu yöntemle Osmanlı Devleti sınırları içerisinde çok büyük kazançlar elde ettikleri görülmüştür.

Siyonizm, Yahudiliğin politik bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle Ahmed Hilmi, Siyonistlerin gizli teşkilatlanmalarla ve farklı meslek gruplarıyla bir organizasyon kurarak siyasi erki ele geçirmeye çalıştıklarını ileri sürmüştür. Bunu da Türkler ve Türkçülük üzerinden yaptıklarını belirtmiştir. Siyonistlerin amaçlarına ulaşmak için ülkeyi içten kemirecek her türlü siyasi, sosyal ve ekonomik yöntemlere başvurabileceğini savunmuştur. Gerek ülke içerisinde ve gerek ülke dışında başarılı ve müreffeh bir hava estirerek, suni bir yöntemle ülkedeki kötü gidişatı perdelemeye çalışmışlardır. Bu oyun, yöneticilerin ve siyasilerin gerekli tedbirleri almasına engel olacak ve Siyonistleri başarılı kılacaktır.

Ahmed Hilmi'ye göre Siyonist siyasetinin en belirgin özelliği, insanları kullanma ve emellerine alet etme becerisidir. Siyonizm siyasetçiden askere, bilim insanından gazeteciye, esnaftan memura kadar her statüden insanı kullanmıştır. Ancak bir ülkede ihtilal gibi köklü bir değişiklik yapılmak istediğinde de başvuru olan unsur olan yoksulların, evsizlerin, serserilerin Siyonistlere hizmet eden en önemli tabaka olduğu ileri sürülmüştür. Siyonistler, bunları istediği zaman istediği yöne doğru manipüle edecek güçtedirler. Bu muazzam siyaseti başarılı kılan şey ise gizlilik ve sadakat olmuştur. Ahmed Hilmi yazılarıyla, gizli örgütlenmeye sahip bu yapıya karşı toplumda bir farkındalık yaratmaya çalışmış ve Siyonist siyasetinin yöntemlerine karşı, her defasında bıkmadan herkesin dikkatli olması gerektiğini vurgulamıştır.

²⁶ Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Menhüsesi: Bir İstitrâd", *Hikmet*, Numero 22, (H 9 Ramazan 1330 / R 9 Ağustos 1328), 22 Ağustos 1911.

Kaynakça**A) Birincil Kaynaklar**

- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Mahsûsası: Muvâzene-i Anasır", *Hikmet*, Numero 6, (Hicri 23 Şaban 1330 / R 24 Temmuz 1328), 6 Ağustos 1911.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Mahsûsası: Itmâ' ve İfsad", *Hikmet*, Numero 8, (H 25 Şaban 1330 / R 26 Temmuz 1328), 8 Ağustos 1911.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Mahsûsası: İnhisâr", *Hikmet*, Numero 9, (H 26 Şaban 1330 / R 27 Temmuz 1328), 9 Ağustos 1911.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Mahsûsası: Siyaset ve İdare", *Hikmet*, Numero 10, (H 27 Şaban 1330 / R 28 Temmuz 1328), 10 Ağustos 1911.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Menhûsesi: Türklük Vaziyeti ve Muvazene-i Anasır", *Hikmet*, Numero 11, (H 28 Şaban 1330 / R 29 Temmuz 1328), 11 Ağustos 1911.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Menhûsesi: İfsâd ve Itmâ'", *Hikmet*, Numero 14, (H 1 Ramazan 1330 / R 1 Ağustos 1328), 14 Ağustos 1911.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Menhûsesi: Göz Boyaması, Süsleme ve Efkâr-ı Milliyeyi İğfal ve İşgal", *Hikmet*, Numero 19, (H 6 Ramazan 1330 / R 6 Ağustos 1328), 19 Ağustos 1911.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Menhûsesi: Tehdid ve Esâfil-i Beşeriyeti İstihdam", *Hikmet*, Numero 21, (H 8 Ramazan 1330 / R 8 Ağustos 1328), 21 Ağustos 1911.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, "Siyonistlerin Siyaset-i Menhûsesi: Bir İstitrâd", *Hikmet*, Numero 22, (H 9 Ramazan 1330 / R 9 Ağustos 1328), 22 Ağustos 1911.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, *Hikmet Yazıları*, hzl. Ahmet Koçak, İnsan Yay., İstanbul 2009.

B) Genel Kaynaklar

- Arslan, Ali, *Avrupa'dan Türkiye'ye İkinci Yahudi Göçü*, Truva Yay., İstanbul 2006.
- Balcı, Sezai-Balcıoğlu, Mustafa, *Rothschildler ve Osmanlı İmparatorluğu*, Erguvani Yay., Ankara 2017.
- Herrmann, Klaus J. "Siyasal Siyonizm ve Antisemitizm Üzerine Tarihsel Perspektifler", çev. Ataöv Türkkaya, *Siyonizm ve Irkçılık*, Ankara Ü. Siyasal Bilimler Fakültesi Yay., Ankara 1982, ss. 219-236.
- Kutluay, Yaşar, *Siyonizm ve Türkiye*, Pınar Yay., İstanbul 2019.
- Ortaylı, İlber, "Ottomanism and Zionism During the Second Constitutional Period 1908-1915" *The Jews of the Ottoman Empire*, edt. Avigdor Levy, The Institute of Turkish Studies, Washington, 1992, ss. 527-537.
- Öke, Mim Kemal, *Siyonizm ve Filistin Sorunu (1800-1923)*, Timaş Yay., İstanbul 2018.
- Rodrigue, Aron, *Türkiye Yahudilerinin Batılılaşması: Alliance Okulları 1860-1925*, Ayra Yay., Ankara 1997.
- Taylor, Alan, *İsrail'in Doğuşu: 1897-1947, Siyonist Diplomasinin Analizi*, Pınar Yay., İstanbul 2001.

Tür, Özlem, "Türkiye ve Filistin-1908-1948: Milliyetçilik, Ulusal Çıkar ve Batılılaşma", *Ankara Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, sayı 62-1, 2007, ss. 223-251.

Uçman, Abdullah, "Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi", *İslam Ansiklopedisi*, C. XXXVIII, TDV Yay., İstanbul 2010, ss. 424-425.

Summary

Ahmed Hilmi, who was born in Plovdiv in Bulgaria, today. He is considered as one of the important intellectuals of the Constitutional Period. His father was Sehbender Süleyman Bey and his mother was Sevkiye. The use of the title Sehbenderzâde (son of the consul) for Ahmed Hilmi stems from his father being a consul in Plovdiv. Ahmed Hilmi, who had an opposing personality, published a weekly newspaper called *İttihad-ı İslam*, but after a short period of publication, the newspaper was closed again. After that, he started to write political and philosophical articles in newspapers such as *İkdam*, *Sehbâl*, *Yeni Tasvir-i Efkâr* and *Sirat-i Müstâkim*. On April 21, 1910, he started publishing *Hikmet* newspaper, which had an important place in his publication history, on a weekly basis and later made it a daily. In addition to the writings he wrote under his own name in these publications, he used nickname like *Sheikh Mihrîdin Ârusi* in his Sufi writings; *Coskun Kalender* and *Kalender Gedâ* in his humorous writings; and *Ozdemir* in his national and poetry poems. The *Hikmet* newspaper, the most important work in which Ahmed Hilmi clearly reflected his thoughts, was suspended after the publication of fourteen issues between 9-23 September 1911 and started to be published again between 1 August 1912 and 23 January 1913.

The writings of *Hikmet* by Ahmed Hilmi, which were the subjects of our study, covered the issues that came to the fore in society and politics during the author's lifetime. On the other hand, based on the idea of nationalism that emerged with the French Revolution, the Zionism movement emerged and began to infiltrate first into Europe and then into the Ottoman Empire. With the realization of the policies implemented by the Zionists for their purposes, a inconvenience was felt and this situation spread from the parliament to the street. Ahmed Hilmi's writings on Zionism emerged in such a process.

Ahmed Hilmi argued that if the people living in the Ottoman Empire were gathered under the roof of Islam, no separatist idea could harm this roof. This would also create a shield against the idea of nationalism and prevent segregation according to him. However, he claimed that Zionism failed this effort as well. Zionism, which approached people based on financial needs, had not any difficulties in gaining followers. Because Ottoman society contained many poor and ambitious people trying to get rid of this poverty. In order to support these supporters economically, the Zionists sought to obtain a significant amount of wealth. Monopolization was the most profitable enrichment method employed in commercial life. Therefore, it has been observed that Zionism made great gains within the borders of the Ottoman Empire with this method.

According to Ahmed Hilmi, the most distinctive feature of Zionist politics was the ability to use people and use them for their goals. Zionism used people of every status, from politicians to soldiers, from scientists to journalists, from shopkeepers to civil servants. However, it was claimed that the poor, homeless and vagrants, which were the elements that were used when a radical change like a revolution was to be made in a country, were the most important groups serving Zionists. Secrecy and loyalty were what made this enormous politics successful. With his writings, Ahmed Hilmi tried to create awareness in the society against this structure which has a secret organization and emphasized that everyone should be careful about the methods of Zionist politics every time without getting tired.